Adviesvraag: Wijziging verordening individuele inkomenstoeslag gemeente Maashorst inclusief advies ten behoeve van overige minimaregelingen en verruiming bijzondere bijstand

Datum aanvraag advies: 07 september 2026
Datum uitgebracht advies: 14 oktober 2026

Inleiding
Adviesraad Sociaal Domein Maashorst (ASD) is gevraagd advies uit te brengen over de voorgenomen wijziging van de Verordening individuele inkomenstoeslag Participatiewet gemeente Maashorst 2022. Aanleiding voor deze wijziging is onder meer de Participatiewet in Balans, die vanaf 1 januari 2027 de mogelijkheid biedt om de individuele inkomenstoeslag (IIT) onder voorwaarden ambtshalve toe te kennen.

De voorgestelde wijzigingen zijn erop gericht de individuele inkomenstoeslag toegankelijker te maken, het niet-gebruik van de regeling terug te dringen en bij de beoordeling beter rekening te houden met schommelingen in het inkomen. Zo wordt voorgesteld om de toeslag, wanneer op basis van beschikbare gegevens kan worden vastgesteld dat aan de voorwaarden wordt voldaan, op initiatief van de gemeente toe te kennen.

Daarnaast wordt voorgesteld om binnen de bestaande beoordelingsperiode van drie jaar het inkomen over aaneengesloten perioden van twaalf maanden te middelen. Hierdoor heeft een tijdelijke inkomensstijging minder snel tot gevolg dat een inwoner het recht op de toeslag verliest.
De ASD onderschrijft het belang van een toegankelijk en rechtvaardig stelsel van inkomensondersteuning.

Tegelijkertijd vindt de ASD het van belang dat de inrichting van minimaregelingen aansluit bij het uitgangspunt dat werken moet lonen. Inwoners die vanuit een uitkeringssituatie (meer) gaan werken, moeten daarvan daadwerkelijk financieel kunnen profiteren. Daarbij heeft de gemeente naar het oordeel van de ASD ook een verantwoordelijkheid om de armoedeval zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

Vanuit deze uitgangspunten beoordeelt de ASD de voorgestelde wijzigingen. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar de toegankelijkheid en het terugdringen van niet-gebruik, maar ook naar de gevolgen van de voorgestelde systematiek voor inwoners die inkomsten uit werk ontvangen of hun arbeidsinkomen vergroten. Het advies richt zich daarmee op een evenwicht tussen adequate inkomensondersteuning enerzijds en het stimuleren van participatie en financiële zelfstandigheid anderzijds.

Werkwijze
De werkgroep heeft de adviesvraag op 7 september 2026 ontvangen. Naar aanleiding van het verzoek is ter voorbereiding onderzocht welke mogelijkheden er zijn om via de individuele inkomenstoeslag inwoners financieel tegemoet te komen indien zij langdurig op een lager inkomen van modaal moeten rondkomen. Aansluitend is een advies-voorstel uitgewerkt en besproken met de werkgroep leden. De werkgroep leden hebben enkele bijstellingen geadviseerd waarop het advies naar definitieve vorm is uitgewerkt.

Inbreng ASD
De werkgroep-leden zijn positief over de voorgestelde wijzigingen. Vanuit het perspectief van inwoners zien wij verschillende mogelijkheden om de toegankelijkheid van de individuele inkomenstoeslag te verbeteren en het niet-gebruik van de regeling terug te dringen.

De gevolgen van financiële stress voor inwoners, hun omgeving en de maatschappij worden te vaak onderschat. In toenemende mate is er steeds meer aandacht voor dit thema en ook diverse onderzoeken hebben al meermaals laten zien wat de gevolgen zijn. Denk hierbij aan verslechtering van de psychische gezondheid, fysieke gezondheid, sociaal isolement en beperktere toegang tot basisbehoefte. Zelfs de arbeidsmarktpositie van inwoners met financiële stress verslechterd door concentratieproblemen en verzuim.

De werkgroep is positief over de voorgenomen wijzigingen binnen de gemeentelijke minimavoorzieningen, zoals de individuele inkomenstoeslag. Het advies wat hieronder uitgewerkt wordt, geldt dan ook niet alleen voor de individuele inkomenstoeslag. Het advies is ook geldend voor de individuele bijzondere bijstand, collectieve zorgverzekering, activiteitenfonds, studietoeslag en overige regelingen waarbij de gemeente dezelfde normen hanteert.

1. Toekenning op initiatief van de gemeente

De mogelijkheid om de individuele inkomenstoeslag, wanneer aan alle voorwaarden is voldaan, op initiatief van de gemeente toe te kennen, zien wij als een belangrijke verbetering. Inwoners die recht hebben op ondersteuning zouden deze ondersteuning zo min mogelijk mis moeten lopen doordat zij niet bekend zijn met de regeling, de aanvraag niet kunnen overzien of niet in staat zijn deze zelf in te dienen.

Wij vinden het positief dat de gemeente hierbij gebruik wil maken van de gegevens waarover zij al beschikt. Dit sluit aan bij het uitgangspunt dat inwoners zo veel mogelijk worden ontzorgd.
Wel vraagt de werkgroep aandacht voor inwoners die niet of slechts gedeeltelijk in beeld zijn bij de gemeente, bijvoorbeeld inwoners met inkomsten uit arbeid, een uitkering van een andere instantie of wisselende inkomsten. Juist bij deze groepen blijft goede communicatie over het bestaan van de regeling en een laagdrempelige aanvraagmogelijkheid belangrijk.

Wij adviseren om bij de invoering niet alleen te investeren in automatische toekenning, maar ook in actieve communicatie en signalering richting inwoners die niet automatisch kunnen worden bereikt. Bijvoorbeeld door eens per jaar of per twee jaar de diverse regelingen onder de aandacht te brengen van alle inwoners door een artikel in de lokale weekbladen, een brief te verspreiden naar alle woonadressen in de gemeente of anderszins een mogelijkheid benutten om alle inwoners te bereiken en te informeren.

Daarnaast adviseren wij om bij toekenning van een of meerdere aanvragen van minimaregelingen te toetsen of andere voorzieningen al toegekend zijn. En waar dat niet het geval is, deze ook automatisch toe te kennen of een actieve houding aan te nemen en inwoners uit te nodigen voor een gesprek hierover. Dit om de inwoner verder te ontlasten en het niet-gebruik maken van regelingen terug te dringen. Hierbij kan samenwerking gezocht worden met sociaal raadslieden van ONS Welzijn.

2. Beoordeling op basis van het gemiddelde inkomen

Ook de voorgestelde wijziging waarbij binnen de periode van drie jaar naar het gemiddelde inkomen over een aaneengesloten perioden van twaalf maanden wordt gekeken, beoordelen wij positief.
De huidige systematiek kan ertoe leiden dat een tijdelijke inkomenspiek grote gevolgen heeft voor het recht op minimaregelingen zoals eerder al benoemt. Dat kan met name voor inwoners met wisselende inkomsten uit werk tot een onredelijke uitkomst leiden. De voorgestelde systematiek sluit naar onze mening beter aan bij de daadwerkelijke financiële situatie van een huishouden over een langere periode.

De werkgroep ziet dit daarom als een verbetering voor inwoners met een wisselend inkomen.
Wij adviseren wel om de nieuwe systematiek duidelijk en begrijpelijk uit te leggen aan inwoners en professionals, zodat vooraf inzichtelijk is hoe het inkomen wordt berekend en welke gevolgen wisselende inkomsten kunnen hebben. Houdt hierbij rekening met laaggeletterdheid onder de doelgroep.

3. Aandacht voor arbeidsparticipatie en de armoedeval

Bij de verdere uitwerking van het minimabeleid vraagt de werkgroep nadrukkelijk aandacht voor de relatie tussen inkomensondersteuning en arbeidsparticipatie.

De werkgroep staat positief tegenover de mogelijke verhoging van de inkomensgrens voor ondersteuning van 120% naar 130% van het sociaal minimum. Een dergelijke verhoging kan de financiële bestaanszekerheid van een grotere groep inwoners versterken. Met name voor inwoners die niet of nauwelijks meer kunnen participeren op de arbeidsmarkt, kan dit een belangrijke verbetering van besteedbaar inkomen betekenen.

Tegelijkertijd zien wij een risico voor inwoners die wel kunnen en willen werken of hun arbeidsuren willen uitbreiden. Rond deze inkomensgrenzen kunnen verschillende vormen van inkomensondersteuning en toeslagen als zorg- en huurtoeslag geleidelijk gaan afnemen. Wanneer het extra inkomen uit arbeid hierdoor grotendeels wordt gecompenseerd door het wegvallen van ondersteuning, kan een forse armoedeval ontstaan. Door de grens van 120% naar 130% te verhogen zonder daarin een zachte landing te creëren, wordt de armoedeval alleen maar groter.

Dat kan onbedoeld betekenen dat inwoners financieel weinig overhouden aan meer werken.
De werkgroep adviseert daarom om bij de verdere uitwerking van de verhoging naar 130% niet alleen te kijken naar de vraag welke groep door de regeling wordt bereikt, maar nadrukkelijk ook naar het effectieve besteedbare inkomen bij een stijgend inkomen uit arbeid.

4. Een progressieve afbouw tussen 120% en 140%
Bij een harde 130%-grens kan iemand bijvoorbeeld door een kleine inkomensstijging van €1 boven de grens uitkomen en vervolgens de volledige gemeentelijke inkomensondersteuning verliezen. Dit risico moet zoveel mogelijk beperkt worden. Met name ook omdat allerlei andere inkomensondersteuning zoals zorg- en huurtoeslag rond deze inkomensgrens beginnen met afbouwen waardoor de armoedeval groot is.

Om de armoedeval te beperken en tegelijkertijd arbeidsparticipatie te blijven stimuleren, adviseert de werkgroep om te onderzoeken of een progressieve afbouwregeling voor werkende mogelijk is.
Het uitgangspunt daarbij is dat de inkomensondersteuning niet abrupt wegvalt zodra een inwoner een bepaalde inkomensgrens overschrijdt, maar geleidelijk wordt verminderd naarmate het inkomen stijgt.

Daarmee kan worden voorkomen dat iemand die meer gaat werken direct een groot deel van zijn financiële ondersteuning verliest. Bij een progressieve regeling, bijvoorbeeld bij een variant van 120% richting 140% van de bijstandsnorm, neemt de ondersteuning dan wel eerder af, maar loopt langer door. Hierdoor blijft een stijging van het inkomen uit arbeid ook daadwerkelijk leiden tot een stijging van het besteedbare inkomen. De werkgroep ziet dit als een mogelijkheid om armoedebestrijding, bestaanszekerheid en het stimuleren van arbeidsparticipatie met elkaar in balans te brengen.

Gemeente Uithoorn heeft een andere verzachtende regeling om de armoedeval te bestrijden. Daar wordt het bedrag van de IIT afgebouwd vanaf 130% van de norm door het meerdere in mindering te brengen op de inkomensondersteuning. Ook deze regeling is een interessante variant om te onderzoeken voor het minimabeleid in zijn geheel.

Wij adviseren dan ook om bij de verdere uitwerking van het minimabeleid verschillende scenario's door te rekenen op het niveau van het netto besteedbare huishoudinkomen. Daarbij zou niet alleen naar gemeentelijke regelingen moeten worden gekeken, maar waar mogelijk ook naar de samenloop met landelijke toeslagen en andere inkomenseffecten.

5. Bijzondere Bijstand:
De huidige beleidsregels voor individuele bijzondere bijstand zijn voor het laatst herzien en ingegaan per 01 januari 2022. Inmiddels is de wereld van de huishoudelijke uitgaven drastisch verandert voor alle inwoners.

Sparen voor onverwachte uitgaven is voor veel gezinnen binnen de doelgroep niet meer vanzelfsprekend of zelfs simpelweg niet meer mogelijk. De huidige beleidsregels volgen grotendeels de voorgeschreven regels van de participatiewet.

Naast de verhoging van de norm (120% naar 140% met een progressieve afbouw) is de werkgroep van mening om het advies mee te geven om de bijzondere bijstand te herzien en hiervoor nieuwe beleidsregels vast te stellen. De adviezen die wij u daarbij geven zijn als volgt:

- Verhoging van het norminkomen gelijkgesteld aan de overige voorzieningen (verhogen van 120% naar 140% met een progressieve afbouw)
- Vrijlating van 15% arbeidsinkomen bij de draagkracht berekening bij een vaste normstelling van 130%
- Geen draagkracht uit inkomen tot 130% van de norm
- Bij de draagkracht berekening rekening houden met eventuele bestaande schulden e/o aflossingen
- Vermogensgrenzen aan te houden zoals vermeld in de Participatiewet (€8000,- en €16000,- voor alleenstaande danwel alleenstaande met kinderen of gehuwden tezamen)
- Geen automatische uitsluiting bij inkomen boven de nieuw vast te stellen norm. Kijk hierbij naar het netto besteedbare inkomen, rekening houdend met eventuele bestaande schulden of aflossingen aan bijvoorbeeld Dienst Toeslagen, Belastingdienst of anderszins. Lever hierbij maatwerk om inwoners in een schuldenpositie tegemoet te komen en daarmee vooruitgang te bewerkstelligen
- Lever maatwerk bij nieuwe inwoners (los van statushouders want deze zijn al opgenomen in de bestaande beleidsregels en kunnen gehandhaafd blijven wat ons betreft). Nu vallen nieuwe inwoners vaak buiten de regeling i.v.m. bestaande overgangstermijnen. Laat de overgangstermijnen vervallen en verstrek bijzondere bijstand op basis van een lening of stel termijnen vast waarin geen nieuwe aanspraak meer mogelijk is voor een vergelijkbare aanvraag.
- Neem een witgoed- laptop- en inrichtingsregeling op voor inwoners die in de doelgroep vallen van de minimaregelingen. Hanteer daarbij dezelfde normbedragen en vermogensgrenzen.
  Stel daarbij regels vast waaraan het te vervangen product moet voldoen zoals:
  - Noodzakelijkheid
  - Minimum levensduur van te vervangen product (bijvoorbeeld 8 jaar oude koelkast)
  - Reparatiekosten hoger dan 50% van de vervangingswaarde
  - Geen bijzondere bijstand bij een levensduur korter dan 3 jaar oud. Het consumentenrecht geeft aan dat van noodzakelijke producten een minimale levensduur van 3 jaar verwacht mag worden
  - Hanteer richtprijzen uit de NIBUD-richtprijzengids om gelijke behandeling van inwoners te bevorderen
- Neem ook toekenningsgronden op waarom bijzondere bijstand kan worden verleend voor witgoed, laptop of inrichtingskosten
- Neem bij de hardheidsclausule ook de mogelijkheid vrij voor verruiming onder bepaalde omstandigheden als ziekte, laaggeletterdheid of anderszins redenen die niet toe te rekenen zijn aan de inwoners/ aanvrager.

Producten als bepaald witgoed, een laptop en bepaalde woninginrichting zijn noodzakelijke voorzieningen in huis voor een minimale bestaanszekerheid. Door deze op te nemen in de beleidsregels voor bijzondere bijstand wordt tegemoetgekomen aan de vraag hiertoe. Inwoners kunnen de andere minimaregelingen ook daadwerkelijk gebruik waarvoor zij bedoeld zijn. In de participatiewet wordt uitgegaan dat inwoners ook kunnen kopen op afbetaling bij een inkomen boven de bijstandsnorm. Echter vinden de werkgroep leden het niet te verantwoorden om inwoners te stimuleren tot koop op afbetaling. Immers leidt geld lenen vaak tot nog meer geld lenen. En uiteindelijk leidt dat naar een schuldenpositie die ten laste komt van de samenleving.

6. Automatisering en menselijke maat

Tot slot vragen wij aandacht voor de menselijke maat bij de verdere automatisering van de inkomensondersteuning. Automatische toekenning kan het niet-gebruik sterk verminderen, maar het blijft belangrijk dat inwoners de mogelijkheid houden om vragen te stellen, situaties toe te lichten en eventuele fouten te laten corrigeren. Bij inwoners met complexe of wisselende inkomenssituaties kan een geautomatiseerde beoordeling immers onvoldoende recht doen aan de individuele omstandigheden.

Wij adviseren daarom om naast een zo eenvoudig mogelijke automatische toekenning een laagdrempelige mogelijkheid tot persoonlijk contact en maatwerk te behouden. Daarnaast adviseren wij om een onderzoek te doen waarbij rekening gehouden wordt met mogelijke onrechtmatige toekenning, de gevolgen daarvan voor gemeente als ook de inwoner en of het risico hierop acceptabel is voor de gemeente.

7. Evaluatie

Evalueer één jaar na ingaande nieuw vastgestelde regelingen het bereik, de kosten, afwijzingen en bezwaar, de doorlooptijd en het besteedbaar inkomen van de inwoner. Pas eventueel de norm en draagkrachtpercentages aan als het terugdringen van het niet-gebruik maken van de regeling teveel achterblijft of de armoedeval alsnog een blijvend probleem blijft.

Meetbare doelen en indicatoren daarbij kunnen zijn:

Doel	
Meer bereik	Gebruik per regeling als percentage van de geraamde doelgroep, mogelijk uit te splitsen naar tot 120% inkomen en inkomen in de nieuwe regeling.
Minder niet-gebruik	Aantal proactief benaderde inwoners en percentage dat daarna ondersteuning ontvangt
Betere toegang bijzondere bijstand	Aantal aanvragen en toekenningen oude en nieuwe regeling
Minder administratieve last	Gemiddeld aantal bewijsstukken, hergebruik van gegevens, en benodigde klantcontactmomenten per aanvraag
Geen abrupte armoedeval	Netto besteedbaar inkomen per huishoudtype bij diverse scenario's
Betere dienstverlening	Doorlooptijden, herstelbesluiten, bezwaren en inwonerstevredenheid
Financiële beheersing	Uitgaven per regeling, verlaging uitvoeringskosten

Conclusie

De werkgroep Armoede, Werk en Inkomen is positief over de voorgestelde wijzigingen van de individuele inkomenstoeslag en de overige minimaregelingen. Met name het verminderen van het niet-gebruik, het mogelijk maken van ambtshalve toekenning en het beter rekening houden met wisselende inkomsten zien wij als belangrijke verbeteringen voor inwoners.

Voor de bredere ontwikkeling van het minimabeleid ondersteunen wij de gedachte om de inkomensgrens voor alle minimaregelingen te verhogen van 120% naar 130% van het sociaal minimum. Wij adviseren daarbij om de mogelijkheden te onderzoeken voor een progressieve regeling van 120% naar 140% om de armoedeval te beperken en meer werken lonend te houden en te stimuleren.

Wij zien de verdere uitwerking van het minimabeleid met belangstelling tegemoet en denken vanuit de Adviesraad Sociaal Domein graag mee over de concrete vormgeving.

Adviesraad Sociaal Domein gemeente Maashorst.
Voorzitter werkgroep Armoede, Werk en Inkomen,

Namens deze,
Jan van Gennip

Oplegnotitie behorende bij advies beleidsnotitie

Datum	29 september 2026
Betreft	Beleidsnotitie wijziging verordening individuele inkomenstoeslag en overige minimaregelingen
Datum adviesaanvraag	7 september 2026
Datum bespreking ASD	28 september 2026
Contactpersoon ASD voor dit onderwerp	Jan van Gennip WG-Armoede-Werk-Inkomen@asd-maashorst.nl
Contactpersoon gemeente Maashorst	Lydia Beuman lydia.beuman@gemeentemaashorst.nl Manon Klarenaar Manon.Klarenaar@gemeentemaashorst.nl
Algemene opmerkingen	Zie hoofddocument
Adviezen	Zie hoofddocument
Bronnen	1. Adviesaanvraag-120-naar-130.docx 2. Bestaanszekerheid en minimabeleid - Nibud - Bestaanszekerheid raakt de kern van het Nibud ... 3. Beleidsregels bijzondere bijstand 2022 gemeente Maashorst | Lokale wet- en regelgeving 4. Verordening Individuele Inkomenstoeslag gemeente Uithoorn 5. Geharmoniseerde Richtlijn Maashorst 2024 | Lokale wet 6. Beleidsregels bijzondere bijstand gemeente Katwijk 2026 7. Individuele inkomenstoeslag (gemeente Uithoorn) 8. Peuteropvang voor minima (gemeente Maashorst) 9. Activiteitenfonds Maashorst (gemeente Mashorst) 10. Collectieve aanvullende zorgverzekering (gemeente Maashorst) 11. Niet-gebruik van de bijzondere bijstand (Divosa) 12. Startnotitie beleidskader Financiële bestaanszekerheid